

HITLEROVE OČI IZVAN FUNKCIJE

Jedna od šibenskih atrakcija su *Hitlerove oči*, potkop izdubljen u okomitoj stijeni istočne strane Kanala sv. Ante. Građen je za potrebe ratnih brodova. Kroz jedan otvor je brod ulazio. Ispod brda u potkopu mogao bi se servisirati i sakriti od neprijatelja, da bi kroz drugi otvor izišao. Navodno su izgradnju dovršili njemački ratni zarobljenici u poratnom razdoblju. Neko vrijeme ih je koristila Jugoslavenska ratna mornarica za sklanjanje torpednih čamaca tipa *Higgins*, izgrađenih prema američkoj licenci u korčulanskom brodogradilištu pedesetih godina prošlog stoljeća. No potkop je zbog malih gabarita ubrzo postao neperspektivan i nije više služio za vojne potrebe.

PIŠE: MERIEN ILIĆ
 SNIMKE: BOŽIDAR VUKIČEVIĆ/CROPIX

KADA SU SE NJEMAČKE SNAGE POVLAČILE IZ ŠIBENIKA I OKOLICE (OPERACIJA KODNOG IMENA *WIKINGER*), 25. LISTOPADA 1944., SAVEZNIČKI ZRAKOPLOVI POGODILI SU TORPEDNI ČAMAC S-158 IZRAVNO U PRAMAC. OLUPINA LEŽI NA DUBINI OD 38 METARA. NEDOSTAJE JOJ PRAMAC U CIJELOSTI JER JE NA TOM DIJELU BIO POGOĐEN ZRAKOPLOVNOM BOMBOM, NO OSTALE DVIJE TREĆINE BRODA VRLO DOBRO SU SAČUVANE.

Koncem listopada ronionci su obavili memorijalni zaron u šibenskom Kanalu sv. Ante, na olupinu njemačkog torpednog čamca S-158 iz Drugog svjetskog rata. Brod je potonuo prije 80 godina, točnije 25. listopada 1944., prilikom priprema povlačenja njemačkih snaga iz Šibenika i okolice. Preciznim ciljanjem pogodio ga je saveznički zrakoplov i pohranio na dubinu od 38 metara. Memorijalni zaron organizirali su Javna ustanova Priroda Šibensko-kninske županije, Ronilački klub *Wreck Hunters Adriatic* te Ronilački centar *Mediterraneo Sub*. Ideja je da se olupina, inače solidno očuvana i nakon osam desetljeća, izvadi i smjesti u budući Vojni muzej.

Olupinu je prvi istražio Zoran Delibašić iz RK-a *Wreck Hunters* prije 10 godina. Povod je bila pronađena fotografija polupotopljenoga torpednog čamca kod rta Burni Turanj. Dozvola za zaron na lokalitetu gdje je aktivan plovni put trebala se ishoditi od šibenske Lučke kapetanije, kao i Hrvatskoga restauratorskog zavoda. Logističku podršku za zaron dao je tad Jadranski ronilački servis iz Šibenika, a u drugom navratu i ekipa Vojnog muzeja MORH-a.

Krma iznad površine

– Kada su se njemačke snage povlačile iz Šibenika i okolice (operacija kodnog imena *Wiking*), 25. listopada 1944., saveznički zrakoplovi pogodili su torpedni čamac S-158 izravno u pramac. Brod je tad potonuo pramcem dok je krma ostala vertikalno izdignuta iznad površine mora. U tom napadu poginula su dva njemačka mornara, šest ih je bilo ranjeno, među ostalima i zapovjednik broda. Brod je posve potonuo dva dana kasnije uslijed plime – kazuje nam Delibašić.

Pomno je istražio cijelu povijest ovog čamca. Veli kako su Nijemcima torpedni čamci bili najvažnije borbene plovne jedinice na istočnoj obali Jadrana u uvjetima savezničke vojne premoći na moru i u zraku. Gubitak jednog takvog bio je posebno težak udarac za Njemačku ratnu mornaricu.

– Olupina leži na dubini od 38 metara. Nedostaje joj pramac u cijelosti jer je na tom dijelu bio pogoden zrakoplovnim bombom, no ostale dvije trećine broda vrlo dobro su sačuvane. Brodovi ovakvog tipa bili su izgrađeni kao drveni s metalnom rešetkastom konstrukcijom. Zbog agresivnog djelovanja morske vode mahagonij je propao, tako da su ostala vidljiva rebra broda i metalna konstrukcija nadgrada.

Istražnim ronjenjima oko broda pronađeni su brojni predmeti koji su pripadali torpednom čamcu, poput inventara brodske kuhinje, naoružanja, streljiva, kao i dvije torpedne glave te vanjski brodski kompas na svome postolju. Sama olupina s gornje i desne bočne strane prekrivena je velikom mrežom plivaricom, za koju se pretpostavlja da je na nju dospjela u pokušaju sprječavanja bijega brodova JRM-a u rujnu 1991. godine zatvaranjem kanala od strane tribunjskih i šibenskih ribara – otkriva nam ovaj ronilac.

Torpedni čamac nalazi se nasred plovnog puta Šibenskog kanala, dakle u dijelu na kojem su zabranjene aktivnosti poput sportsko-rekreativnog ronjenja. Riječ je o tek drugom pronađenom torpednom čamcu Njemačke ratne mornarice u našem podmorju, uz S-57 kod Žuljane. Oba lokaliteta na koncu su proglašena kulturnim dobrom RH, a ronjenje na njima je službeno zabranjeno.

Vađenje dijelova

– Otkrivanje daljnjih detalja oko torpednog čamca se nastavlja. U suradnji Vojnog muzeja MORH-a, Odjel za arheologiju HRZ-a planira provoditi dodatna istraživanja i snimanja kako bi se razotkrile sve okolnosti potonuća. U planu je i vađenje dijela pokretnina s ove olupine te njihova desalinizacija, restauracija i pohrana u Vojnom muzeju MORH-a koji je za to izrazio interes, a sve u cilju kako bi se predmeti s njemačkog torpednog broda jednom približili očima javnosti nakon potrebnih obrada te izložili u muzejskom postavu – navodi nam Zoran Delibašić.

